

Dictamen en relació amb la consulta formulada per un Ajuntament sobre la sol·licitud d'accés a dades d'una persona menor de 14 anys, per part del seu pare, que no acredita poder exercir la potestat parental

La consulta exposa que l'Ajuntament hauria rebut *“una sol·licitud d'accés a les dades d'un menor de 14 anys, per part del seu pare, que no acredita poder exercir la potestat parental relativa al seu fill”*.

Segons la consulta el sol·licitant hauria demanat, en concret, informació sobre: *“Escolarització i despeses. Gastos escolars i extraescolars música, casal d'estiu”* i hauria demanat l'accés com a pare d'aquest menor, en base a la potestat que tindria per obtenir *“la informació rellevant del meu fill”*, com exposa en la sol·licitud.

La consulta s'acompanya de còpia d'un certificat de l'Ajuntament relatiu als pagaments del casal d'estiu i Escola de música a nom de la mare del menor, còpia del carnet de família monoparental i còpia del carnet d'assistència sanitària del menor, i també còpia de la instància del sol·licitant.

Amb tot això, la consulta afegeix que *“Igualment li requerirem documentació que acrediti la pàtria potestat”*, pregunta com caldria procedir, i si caldria facilitar l'accés o no a la informació requerida.

Analitzada la consulta, vista la normativa vigent aplicable i d'acord amb l'informe de l'Assessoria Jurídica es dictamina el següent:

I

(...)

II

La informació sobre persones físiques, en el cas que ens ocupa, les dades relatives a despeses d'escolarització d'un menor d'edat de què disposa l'Ajuntament, es troba protegida pel Reglament (UE) 2016/679, del Parlament i del Consell Europeu, de 27 d'abril de 2016, General de Protecció de Dades (RGPD).

La legislació de protecció de dades reconeix a les persones físiques, entre d'altres, el dret d'accés a les seves pròpies dades personals objecte de tractament (art. 4.2 RGPD). Aquest dret es troba regulat a l'article 15 del RGPD, en els termes següents:

“1. El interesado tendrá derecho a obtener del responsable del tratamiento confirmación de si se están tratando o no datos personales que le conciernen y, en tal caso, derecho de acceso a los datos personales y a la siguiente información:

- a) los fines del tratamiento;
- b) las categorías de datos personales de que se trate;
- c) los destinatarios o las categorías de destinatarios a los que se comunicaron o serán comunicados los datos personales, en particular destinatarios en terceros u organizaciones internacionales;
- d) de ser posible, el plazo previsto de conservación de los datos personales o, de no ser posible, los criterios utilizados para determinar este plazo;
- e) la existencia del derecho a solicitar del responsable la rectificación o supresión de datos personales o la limitación del tratamiento de datos personales relativos al interesado, o a oponerse a dicho tratamiento;
- f) el derecho a presentar una reclamación ante una autoridad de control;
- g) cuando los datos personales no se hayan obtenido del interesado, cualquier información disponible sobre su origen;
- h) la existencia de decisiones automatizadas, incluida la elaboración de perfiles, a que se refiere el artículo 22, apartados 1 y 4, y, al menos en tales casos, información significativa sobre la lógica aplicada, así como la importancia y las consecuencias previstas de dicho tratamiento para el interesado.

(...).”

Per la informació de què es disposa no es pot descartar que el responsable del tractament (art. 4.7 RGPD) sigui el propi Ajuntament o bé un centre educatiu públic municipal, o l'escola de música, etc. Als efectes que interessin, recordem que el deure d'atendre i donar una resposta adequada a l'exercici del dret d'accés formulat pels afectats, així com, si escau, a la resta de drets que reconeix la normativa de protecció de dades (drets ARSOPOL), correspon al responsable.

En el cas que ens ocupa es formula una sol·licitud d'accés a dades d'una persona menor d'edat (informació relacionada amb despeses d'activitats escolars i extraescolars del menor), per part del seu pare que demana, com hem dit, accedir a “la informació rellevant” del seu fill.

Quan els titulars de les dades són menors d'edat, l'article 8 de l'RGPD preveu el següent:

“1. Cuando se aplique el artículo 6, apartado 1, letra a), en relación con la oferta directa a niños de servicios de la sociedad de la información, el tratamiento de los datos personales de un niño se considerará lícito cuando tenga como mínimo 16 años. Si el niño es menor de 16 años, tal tratamiento únicamente se considerará lícito si el consentimiento lo dio o autorizó el titular de la patria potestad o tutela sobre el niño, y solo en la medida en que se dio o autorizó.

Los Estados miembros podrán establecer por ley una edad inferior a tales fines, siempre que esta no sea inferior a 13 años.”

Aquesta previsió, relativa a l'edat en què els menors poden prestar el seu consentiment per a la protecció de dades (art. 6.1.a) RGPD), s'estableix en relació amb els serveis de la societat de la informació. En qualsevol cas, l'article 8.1 de l'RGPD estableix que els Estats membres poden determinar una edat inferior als 16

anys -en cap cas inferior a 13 anys-, als efectes de la prestació del consentiment del menor.

L'article 7 de la Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (LOPDGDD), preveu el següent:

“1. El tratamiento de los datos personales de un menor de edad únicamente podrá fundarse en su consentimiento cuando sea mayor de catorce años.

Se exceptúan los supuestos en que la ley exija la asistencia de los titulares de la patria potestad o tutela para la celebración del acto o negocio jurídico en cuyo contexto se recaba el consentimiento para el tratamiento.

2. El tratamiento de los datos de los menores de catorce años, fundado en el consentimiento, solo será lícito si consta el del titular de la patria potestad o tutela, con el alcance que determinen los titulares de la patria potestad o tutela.”

Així, tenint en compte la previsió de l'article 8.1 de l'RGPD, l'LOPDGDD ha establert que, a partir dels 14 anys, els menors d'edat puguin prestar el seu consentiment per al tractament de les seves dades, amb excepció dels supòsits que pugui preveure la normativa.

Cal fer notar que la previsió de l'article 7 de l'LOPDGDD resulta aplicable a tots els àmbits del tractament de dades personals, i no només a la prestació del consentiment en relació amb els serveis de la societat de la informació, com la previsió de l'article 6.1 de l'RGPD, citada.

A més, l'exercici dels drets de protecció de dades personals correspon a la persona interessada, titular de la informació (art. 4.1 RGPD).

Segons disposa l'article 12 de l'LOPDGDD:

“1. Los derechos reconocidos en los artículos 15 a 22 del Reglamento (UE) 2016/679, podrán ejercerse directamente o por medio de representante legal o voluntario.

(...)

5. Cuando las leyes aplicables a determinados tratamientos establezcan un régimen especial que afecte al ejercicio de los derechos previstos en el Capítulo III del Reglamento (UE) 2016/679, se estará a lo dispuesto en aquellas.

6. En cualquier caso, los titulares de la patria potestad podrán ejercitar en nombre y representación de los menores de catorce años los derechos de acceso, rectificación, cancelación, oposición o cualesquiera otros que pudieran corresponderles en el contexto de la presente ley orgánica.
(...).”

Atesa la informació disponible, sembla que la consulta es refereix a l'accés per part d'un pare a les dades d'escolarització del seu fill “menor de 14 anys”, és a dir, d'un

menor que encara no hauria assolit aquesta edat, per tant, resulta d'aplicació la previsió de l'article 12.6 LOPDGDD.

En qualsevol cas, com ha fet avinent aquesta Autoritat, els titulars de la potestat parental tenen plena capacitat per exercir els drets -en concret, el dret d'accés ex. art. 15 RGPD-, a les dades personals del menor (en aquest cas, dades referides a les despeses d'escolarització del fill menor de què disposaria l'Ajuntament), independentment que el menor tingui més de 14 anys i pugui exercir el dret d'accés per sí mateix.

III

Aquesta Autoritat ha analitzat en ocasions anteriors el dret d'accés a la informació de persones menors d'edat per part dels progenitors o tutors i, si escau, per part del propis menors (entre d'altres, esmentem els Dictàmens CNS 24/2022, CNS 17/2021, CNS 9/2019, CNS 10/2018, o CNS 26/2018, disponibles al web www.apdcat.cat).

Com ha fet avinent aquesta Autoritat, en relació amb la representació legal de les persones menors d'edat, el Llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família, aprovat per Llei 25/2010, del 29 de juliol (en endavant, CCC), regula la potestat parental i estableix que els progenitors són els titulars de la potestat parental respecte els fills menors no emancipats (art. 236-1 CCC).

D'acord amb l'article 236-2 del CCC la potestat parental és una funció inexcusable que, en el marc de l'interès general de la família, s'exerceix personalment en interès dels fills, d'acord amb llur personalitat i per a facilitar-ne el ple desenvolupament.

L'exercici de la potestat sobre els fills comporta la representació legal d'aquests tal i com estableix l'article 236-18.1 CCC. Val a dir que l'apartat 2 de l'article 236-18 del CCC, exclou de la representació legal dels fills els actes relatius als drets de la personalitat, llevat que les lleis que els regulin estableixin una altra cosa.

Com ha quedat dit, la possibilitat que el dret d'accés s'exerceixi per representació està expressament prevista a la normativa de protecció de dades.

Per altra banda, l'article 236-17.1 del CCC, que regula les relacions entre pares i fills, estableix que:

“Els progenitors, en virtut de llurs responsabilitats parentals, han de tenir cura dels fills, prestar-los aliments en el sentit més ampli, conviure-hi, educar-los i proporcionar-los una formació integral. Els progenitors també tenen el deure d'administrar el patrimoni dels fills i de representar-los.”

Per tant, d'entrada, els deures que l'ordenament jurídic atribueix als titulars de la potestat parental, que inclou, com hem vist, la cura respecte de la seva formació i educació, així com els deures de representació dels menors, habiliten amb caràcter general l'accés a la informació necessària per al seu exercici.

Fem notar que, atesa la informació de què es disposa, el menor i la seva mare - persona que, sembla, hauria fet el pagament de les factures sobre l'escolarització i

activitats extraescolars del menor-, formarien una família monoparental (la consulta adjunta documentació acreditativa d'aquesta circumstància).

Segons la normativa aplicable (Decret 151/2009, de 29 de setembre, de desplegament parcial de la Llei 18/2003, de 4 de juliol, de suport a les famílies), s'entén per família monoparental aquella que està formada per un o més fills menors de vint-i-un anys, o de vint-i-sis si estudien, que conviuen amb una sola persona i en depenen econòmicament.

Segons es desprèn de la normativa, les famílies monoparentals poden estar formades per una persona progenitora i els seus fills o filles que conviuen amb altres persones amb les quals no tenen un vincle matrimonial ni formen una unió estable de parella; una persona vídua o en situació equiparada amb fills o filles a càrrec; o una persona separada o divorciada que té la guarda dels seus fills o filles i que compleix els requisits que preveu la normativa.

Es desprèn d'això que la condició de família monoparental no comportaria la pèrdua de la dita potestat parental -ni, per tant, la possibilitat d'exercir-la- per part de l'altre progenitor, és a dir, el que no té la guarda del menor. Això, sens perjudici que la potestat parental s'hagi vist afectada o limitada per altres motius.

Per tant, d'entrada, la circumstància que en el cas examinat mare i fill formin una família monoparental, no sembla que hagi de comportar necessàriament la denegació de l'accés a les dades del menor per part del seu pare, sempre que aquest mantingui l'exercici de la potestat parental, atès el deure de cura que el CCC imposa als responsables legals dels menors d'edat amb caràcter general.

IV

L'ordenament jurídic estableix el principi bàsic de l'interès superior del menor, que ha de regir totes les actuacions dels poders públics en relació amb aquest (article 11.2.a) Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil, i article 5.1 Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància l'adolescència (LDOIA)).

En determinades situacions el principi de l'interès superior del menor permetria limitar l'exercici de la potestat parental.

Pel que fa a l'exercici conjunt de la potestat parental, l'article 236-8 CCC disposa que:

"1. Els progenitors exerceixen la potestat parental respecte als fills conjuntament, llevat que acordin una altra modalitat d'exercici o que les lleis o l'autoritat judicial disposin una altra cosa.

2. En l'exercici conjunt de la potestat parental s'apliquen les regles següents:

a) En els actes d'administració ordinària i respecte a tercers de bona fe, es presumeix que cada progenitor actua amb el consentiment de l'altre.

(...).”

Així, la norma estudiada preveu una presumpció general segons la qual l'actuació d'un cònjuge en exercici de la potestat parental compartida, compta amb el consentiment de l'altre cònjuge.

Tenint en compte això d'entrada no sembla que, amb caràcter general, hagi de ser sempre necessari que el responsable del tractament demani al pare o mare sol·licitants d'accés a dades dels fills menors, l'acreditació que no s'està privat de l'exercici de la potestat parental.

Dit això, la normativa preveu la possibilitat d'establir altres tipus d'exercici de la potestat parental entre els progenitors d'un menor (exercici de la potestat parental amb distribució de funcions o individual amb consentiment de l'altre progenitor, ex. art. 236-9 CCC; o exercici exclusiu de la potestat parental per part d'un dels progenitors, ex. art. 236-10 CCC). I, segons disposa l'article 236-11 CCC:

“1. Si els progenitors viuen separats, poden acordar mantenir l'exercici conjunt de la potestat parental, delegar-ne l'exercici a un d'ells o distribuir-se'n les funcions d'acord amb el que estableix l'article 236-9.1.

(...).”

El CCC també preveu que l'autoritat judicial adopti les mesures que estimi necessàries per a evitar qualsevol perjudici personal o patrimonial als fills en potestat i, que, a aquest efecte, pot limitar les facultats dels progenitors (art. 236-3).

En concret, en cas que un progenitor es trobi privat judicialment de la potestat parental del fill menor, no podria exercir el dret d'accés per representació (o altres drets dels previstos a la normativa de protecció de dades, en nom i representació del fill menor).

L'article 236-18.2.c) del CCC, citat, exclou també de la representació legal dels fills:

*“c) El **actes en què hi hagi un conflicte d'interessos** entre ambdós progenitors o entre el progenitor que exerceix la potestat i els fills.”*

El supòsit excepcional previst a l'apartat c) de l'article 236-18.2 del CCC, priva al progenitor de la condició de representant legal dels seus fills en potestat respecte *“els actes en què hi hagi un conflicte d'interessos”* entre el progenitor i els fills, però també en el cas de conflicte d'interessos entre ambdós progenitors.

Per tant, en casos en què les circumstàncies concurrents generin dubtes sobre la possibilitat que un progenitor accedeixi a dades personals del menor per representació, sembla clar que pot ser pertinent sol·licitar documentació complementària als sol·licitants per constatar si hi ha limitacions en el dret de representació d'aquests.

V

A això cal afegir que el cas examinat es refereix a despeses d'escolarització d'un menor, i també es fa menció de determinades activitats extraescolars que duria a terme el menor.

Atesa la informació disponible i als efectes que interessin en aquest dictamen, cal tenir present que l'ordenament jurídic en matèria educativa parteix de la base, en connexió amb la normativa esmentada, que pares, mares i tutors, responsables del menor, tenen capacitat per actuar en nom i representació dels menors en l'àmbit educatiu, pel que fa, entre d'altres, als processos de preinscripció i matrícula als centres d'ensenyament sufragats amb fons públics, com podria ser el cas que ens ocupa, atesa la informació disponible, en la que es faria una referència general a *“escolarització i despeses escolars i extraescolars.”*

A efectes il·lustratius, es pot esmentar la Resolució EDU/465/2024, de 22 de febrer, per la qual s'aproven les normes de preinscripció i matrícula d'alumnes als centres del Servei d'Educació de Catalunya i altres centres educatius, en els diversos ensenyaments sostinguts amb fons públics, per al curs 2024-2025.

Aquesta norma (i en termes similars, altres normes d'aplicació en períodes de preinscripció i matriculació anteriors, que podrien resultar aplicables al cas concret), s'aplica en l'admissió d'alumnes als centres, en els ensenyaments sufragats amb fons públics de segon cicle d'educació infantil, d'educació primària, d'educació secundària obligatòria, de batxillerat, entre d'altres, també d'ensenyaments artístics, d'ensenyaments o a les llars d'infants o escoles bressol públiques, sense perjudici de les competències atribuïdes al Consorci d'Educació de Barcelona i als ajuntaments que, d'acord amb la Llei 12/2009, del 10 de juliol, i la disposició addicional 4 del Decret 11/2021, de 16 de febrer, hagin assumit la competència en matèria d'admissió com, si escau, podria ser el cas que es planteja en la consulta, qüestió que es desconeix atesa la informació disponible.

En qualsevol cas aquesta norma regula en l'article 3 el procediment de preinscripció i matrícula als diferents estudis, en concret (art. 3.10):

“3.10 En el cas dels menors d'edat, qui presenta i signa la sol·licitud de preinscripció (pare, mare, o tutor/a legal) es responsabilitza de la sol·licitud i que les peticions consignades s'han fet amb l'acord de l'altre progenitor, si n'hi ha.

Si es constata una falta d'acord entre les persones que comparteixen la pàtria potestat del/de la menor i mentre no hi hagi una resolució judicial, es deixen sense efecte les sol·licituds de preinscripció que s'hagin presentat i l'alumne/a es manté al mateix centre on està escolaritzat. Si es tracta d'una nova matrícula o d'altres circumstàncies excepcionals, després d'escoltar les persones interessades, les comissions de garanties d'admissió determinen el centre d'escolarització.”

En relació amb el procediment de matrícula en els diferents estudis (article 8 de la Resolució esmentada), la Resolució esmentada preveu el següent:

*“8.7 Els directors dels centres públics i els titulars dels centres privats concertats, o la persona en qui deleguin, han de mantenir una entrevista amb el pare, mare o tutor/a legal dels alumnes menors d'edat que es matriculen per primera vegada al centre, per tal d'informar-los de tots els aspectes del centre, en particular en relació amb el seu projecte educatiu i lingüístic i la carta de compromís educatiu, i atendre les consultes que els formulin. **En el cas de progenitors separats o divorciats, el pare o mare, si no han estat privats judicialment de la pàtria potestat, ambdós tenen dret a rebre la mateixa informació, cosa que han de garantir els centres.**”*

La normativa esmentada preveu també que en cas de matriculacions al llarg del curs per canvi de residència, “(...) *cal confirmar amb el centre d'origen que no hi ha risc que la sol·licitud derivi de la manca d'acord entre les persones que comparteixen la pàtria potestat del/de la menor. (...)*”, en el qual cas caldrà estar al que prevegi la resolució judicial corresponent.

Per tot l'exposat, i a la vista de la normativa estudiada (CCC, LDOIA i normativa d'ensenyament), sembla clar que ambdós progenitors tenen en principi el dret d'actuar en nom i representació del fill, a menys que concorrin determinades situacions o que s'hagin establert determinades limitacions a l'exercici de la potestat parental d'un dels progenitors, que podran afectar, entre d'altres, a l'exercici de drets ARSOPOL en nom i representació del fill menor.

Per tant, quan existeixen, a criteri del responsable del tractament, dubtes raonables sobre possibles discrepàncies entre els progenitors, o circumstàncies relatives a la situació familiar que poden afectar l'exercici dels drets previstos a l'RGPD en representació d'un menor, aquest -l'Ajuntament en aquest cas-, pot demanar als afectats l'aportació de la documentació necessària per a comprovar si concorren aquestes circumstàncies i poder determinar si poden accedir a la informació reclamada, relativa a l'escolarització del menor d'edat en el cas examinat.

Com a exemple, en cas de separació o divorci dels pares, el responsable del tractament pot sol·licitar la resolució judicial que ha decidit sobre la potestat parental i la situació dels fills menors, per tal d'assegurar-se que el progenitor que sol·licita accedir a les dades, en aquest cas, relacionades amb l'escolarització del menor, té la representació legal d'aquest.

I no només pot ser pertinent demanar documentació complementària en relació amb l'accés per part de pares i tutors, sinó també en d'altres supòsits d'exercici de drets ARSOPOL per representació (a tall d'exemple, els Dictàmens CNS 37/2019 o CNS 36/2018, en relació amb la necessitat d'acreditar la identitat i l'habilitació de l'advocat que actua en representació del titular de les dades).

Finalment, convé afegir que, tal com apunta la consulta, semblaria raonable demanar documentació complementària que acrediti la condició de titular de la potestat parental.

Això sempre que el responsable del tractament no disposi de documentació prèvia que acrediti aquesta condició, i sense perjudici del que s'indica a l'apartat subsegüent.

D'altra banda, si el responsable té indicis o fins i tot constància que hi pot haver algun conflicte entre les parts, també resultaria recomanable que aquest comunicui a l'altre progenitor, en aquest cas, la mare del menor, que ha rebut la sol·licitud d'accés i que procedirà a comunicar les dades del menor que consten en la informació sol·licitada tret que, com a conseqüència d'aquest tràmit d'audiència, en resulti alguna circumstància que hagi de comportar una limitació d'aquest dret d'accés, com seria que el pare estigués privat efectivament de la potestat parental o que l'accés comportés un conflicte amb els interessos del menor.

Tot això, derivat de la necessària aplicació del principi de l'interès superior del menor, i amb la finalitat d'atendre el dret d'accés (art. 15 RGPD) de manera adequada.

Conclusions

Els titulars de la potestat parental tenen en principi plena capacitat per exercir el dret d'accés a les dades personals d'un fill menor d'edat, per aplicació de l'article 12.6 LOPDGDD, en virtut de la capacitat de representació legal prevista a l'article 236-18 del CCC, sens perjudici de l'exercici del dret per part del propi menor, si escau.

Vista la normativa aplicable, no sembla que la condició de família monoparental comporti necessàriament la limitació o exclusió de l'accés a les dades del menor per part de l'altre progenitor, sempre que aquest mantingui l'exercici de la potestat parental.

Tal com s'indica a la consulta, semblaria raonable demanar l'aportació de documentació complementària al sol·licitant, que acrediti la seva condició de titular de la potestat parental, sempre que el responsable del tractament no disposi de documentació prèvia que acrediti aquesta condició.

En cas de possible conflicte entre les parts o de circumstàncies que puguin afectar l'exercici del dret d'accés per representació, també semblaria raonable donar trasllat d'aquesta petició a la mare del menor per tal que pugui al·legar si existeix alguna circumstància que hagi de comportar una limitació del dret d'accés.

Barcelona, 2 d'abril de 2024